

FRÁSÖGN

af fundum sendinefndar þingmannanefndar EFTA í Singapúr og Malasíu 17.-21. febrúar 2014

Markmið heimsóknar þingmannanefndar EFTA til Singapúr og Malasíu var að eiga viðræður við þingmenn, ráðuneyti, stofnanir og hagsmunaaðila í löndunum tveimur um fríverslunarmál og aukið efnahagslegt samstarf við EFTA. Af hálfu Íslandsdeildar þingmannanefndar EFTA áttu sæti í sendinefndinni Guðlaugur Þór Þórðarson og Árni Þór Sigurðsson, auk Stígs Stefánssonar ritara.

Fríverslunarsamningum hefur fjölgað ört á undanförunum árum og hafa samtök ríkja og einstök lönd beint sjónum sínum að gerð tvíhliða fríverslunarsamninga. EFTA hefur verið í fararbroddi á þessu sviði og eru gildir fríverslunarsamningar EFTA nú 25 talsins og taka til 35 ríkja. Þingmannanefnd EFTA hefur stutt dyggilega við gerð fríverslunarsamninga samtakanna og hefur beitt sendinefndum og þingmannaheimsóknum til þess að kynna og afla stuðnings við gerð fríverslunarsamninga við EFTA.

Í Singapúr var fjallað um reynsluna af fríverslunarsamningi Singapúr og EFTA sem verið hefur í gildi í 11 ár. Singapúr er einn stærsti viðskiptaaðili EFTA utan ESB og hafa viðskipti á milli aðilanna tvöfaldast frá því að fríverslunarsamningurinn gekk í gildi. Fundað var með fulltrúum úr fjármála- og viðskiptanefnd singapúrskra þingsins undir forystu Liang Eng Hwa og viðskiptaráðherranum Lim Hng Kiang. Í viðræðum kom m.a. fram vilji stjórnvalda í Singapúr til þess að endurskoða fríverslunarsamninginn þannig að hann nái til þjónustuviðskipta og opinberra innkaupa líkt og kveðið er á um í nýjum fríverslunarsamningi Singapúr og ESB. Slík breyting mundi hafa í för með sér að EFTA-ríkjum byðust svipuð viðskiptakjör og ESB í viðskiptum við Singapúr og mundi það jafna samkeppnisstöðu fyrirtækja í EFTA-ríkjunum gagnvart fyrirtækjum innan ESB. Á móti leggja yfirvöld í Singapúr áherslu á að EFTA sætti sig við að þrengt verði að ákvæði um rétt EFTA-borgara til fjárfestinga í íbúðarhúsnæði í Singapúr sem er til staðar í núgildandi fríverslunarsamningi. Ástæða þess er sú að miklar erlendar fjárfestingar í íbúðarhúsnæði hafa að undanförunu keyrt íbúðaverð upp og sökum takmarkaðs landrýmis og möguleika á uppbyggingu telja stjórnvöld sér ekki fært að veita erlendum aðilum jafnan rétt á við singapúrsk borgara til slíkra fjárfestinga.

Þegar rætt var um möguleika á að auka viðskipti Singapúr og Íslands nefndi Lim Hng Kiang viðskiptaráðherra hótélgeirann sérstaklega. Sagði hann ýmis singapúrsk fyrirtæki stór á því sviði og að það gæti farið saman við vaxandi streymi ferðamanna til Íslands.

Þá var í Singapúr farið ítarlega yfir stöðu fríverslunarmála almennt. Fjallað var um horfur á auknu frjálsræði í alþjóðlegum viðskiptum, m.a. með viðræðum á vettvangi Alþjóðaviðskiptastofnunarinnar (WTO) en einnig með tvíhliða eða svæðisbundnum fríverslunarsamningum, en fjölgun þeirra hefur hvergi verið eins mikil og í Asíu að undanförunu. Sérstaklega var fjallað um viðræður 12 Kyrrahafsríkja um að koma á sérstöku fríverslunarsvæði þvert yfir Kyrrahafið (Trans Pacific Partnership, TPP) en yfir 20 samningalotur hafa farið fram frá því að viðræður hófust í mars 2010. Talið er mögulegt að niðurstaða náist í viðræðunum á yfirstandandi ári og að nýr samningur gæti þá komið til framkvæmda um mitt ár 2015 eða í ársbyrjun 2016. Einnig var rætt um aðgerðir til að auka fríverslun innan Samtaka Suðaustur-Asíuríkja (ASEAN). Viðskipti milli Asíuríkja hafa verið fremur lítil og er horft til mikilla vaxtarmöguleika þar. Fá ríki eru eins háð alþjóðaviðskiptum og Singapúr en útflutningur landsins nemur árlega þrefaldri landsframleiðslu og er einkum til ríkja sem landið hefur fríverslunarsamninga við. Skýringa á þessu háa hlutfalli útflutnings er m.a. að leita í því að í Singapúr er ein stærsta umskipunarhöfn heims.

Í Malasíu var fjallað um möguleika á auknum efnahagslegum samskiptum við EFTA en ákveðið var að hefja fríverslunarviðræður EFTA og Malasíu í nóvember 2012. Fyrsta lota

samningaviðræðna er ráðgerð í mars 2014. Sendinefnd EFTA átti fundi með hópi þingmanna undir forystu Tan Sri Abu Zahar Ujang, forseta öldungadeildar malasíska þingsins, og Y.B. Dato' Sri Mustapa Mohamed viðskiptaráðherra ásamt Khoo Boo Seng, aðalsamningamanni í fríverslunarviðræðum EFTA og Malasíu. Þá var fundað með viðskiptaráði Malasíu og stofnuninni Transparency International sem berst gegn spillingu. Malasía er með þéttriðið net fríverslunarsamninga við nágrannaríki, m.a. Kína, Japan og Suður-Kóreu. Á grundvelli þessa nets reynir Malasía í auknum mæli að laða til sín svæðishöfuðstöðvar vestrænna fyrirtækja í Asíu. Þá er einfalt að stofna fyrirtæki í landinu en Malasía fær mjög háar einkunnir í alþjóðlegum samanburðarkönnunum á því hversu auðvelt er að stofna og stunda viðskipti þar sem skriffínnska, leyfisveitingar og aðrar hindranir eru bornar saman. Þingmenn EFTA gerðu grein fyrir fríverslunarneti samtakanna og áherslu á Asíu þar sem EFTA á í viðræðum við Indland, Indónesíu, Taíland og Víetnam auk Malasíu. Lögðu þeir áherslu á að þótt EFTA-ríkin væru fámenn væru þau mjög sterk efnahagslega og virk í alþjóðaviðskiptum, og að frelsi í viðskiptum væri afar mikilvægt smáum og meðalstórum ríkjum. Guðlaugur Þór Þórðarson nefndi samstarf á sviði sjávarútvegs og endurnýjanlegrar orku sem möguleg tækifæri til að auka efnahagsleg samskipti Íslands og Malasíu. Aðspurður um hvort eitthvað gæti greitt fyrir fríverslunarsamningum EFTA og Malasíu vísaði Y.B. Dato' Sri Mustapa Mohamed viðskiptaráðherra til fríverslunarsamnings Malasíu við Ástralíu. Í samningnum var tekið tillit til stöðu Malasíu sem þróunarrikis á þann hátt að tollar voru felldir niður í Ástralíu strax við gildistöku samningsins en tollar í Malasíu eru afnumdir í skrefum.

Farið var yfir stöðu viðræðna um TPP líkt og í Singapúr. Stjórnvöld í Malasíu leggja áherslu á þann aukna markaðsaðgang og erlendar fjárfestingar sem slíkur samningur mun hafa í för með sér auk þess sem hann mundi greiða mjög fyrir viðskiptum þvert yfir Kyrrahafið við Bandaríkin og Mexíkó. Ólíkt Singapúr þar sem mikil samstaða virðist ríkja um TPP-viðræðurnar eru þær umdeildar í Malasíu. Stjórnarandstaðan hefur efasemdir um gildi þeirra og byggja þær á slæmri reynslu tiltekinna greina atvinnulífsins af fríverslunarsamningi við Kína. Til þess að bregðast við þessu hefur sérstökum hópi þingmanna á malasíska þinginu verið falið að fylgjast grannt með gangi TPP-viðræðnanna svo og öllum öðrum fríverslunarviðræðum Malasíu, þ.m.t við EFTA.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.efta.int.